

Een sfeerbeeld uit onze rijke historie – FORWARD PRESENCE

Vooraf

Vandaag de dag heeft NAVO aan de oostelijke grens van het verdragsgebied eenheden ontplooid om daarmee aan de Russische Federatie het signaal af te geven dat de NAVO-landen het verdedigen van hun grondgebied serieus nemen.

Dat besluit is in 2016, als reactie op de annexatie van de Krim en de invasie in Oekraïne, tijdens de NAVO-top in Warschau genomen. In Estland, Letland, Litouwen en Polen zijn multinationale bataljons ontplooid. Nederland levert sindsdien een infanteriecompagnie aan het multinationale bataljon in Litouwen dat onder Duitse leiding staat. Je mag gerust stellen dat de *Deterrence Strategy* en de *Forward Defense Strategy* aan een tweede jeugd zijn begonnen. Het voorwaarts ontplooiën van eenheden is immers niet nieuw.

Ooit beschikte Nederland over een legerkorps dat deel uitmaakte van de zgn. *NATO assigned forces* en na afkondiging van *General Alert (GA)* binnen *the Northern Army Group (NORTHAG)* een eigen toegewezen vak had, waarin het de 'boze vijand' uit het oosten moest proberen tegen te houden. Om tijd te winnen voor het inrichten van een goede verdedigingslinie, had Nederland alvast een brigade (41 Pantserbrigade) ontplooid in West-Duitsland (Seedorf, Langemannshof en Bergen-Hohne). Deze eenheid had de eervolle taak om, in afwachting van de hoofdmacht, de 'Beer' af te remmen en al zoveel mogelijk te slijten.

Om de hoofdmacht op tijd 'tot de tanden bewapend' te hebben, had Nederland net als veel andere landen een aantal logistieke voorbereidingen getroffen. Aan deze voorbereidingen wil ik in deze editie kort aandacht besteden.

Tijd- ruimtefactoren

De logistieke voorbereidingen die Nederland net als Groot-Brittannië, België en Duitsland (ook behorend tot NORTHAG) had getroffen, waren het directe gevolg van de geldende tijd- en ruimtefactoren.

Het 1^e Nederlandse legerkorps werd geacht om binnen het zogenaamde minimumtijds scenario (48-72 uur) een verdediging in te richten in het toegewezen vak dat grofweg liep vanaf de monding van de Elbe tot aan Uelzen.

Afbeelding1: afstanden

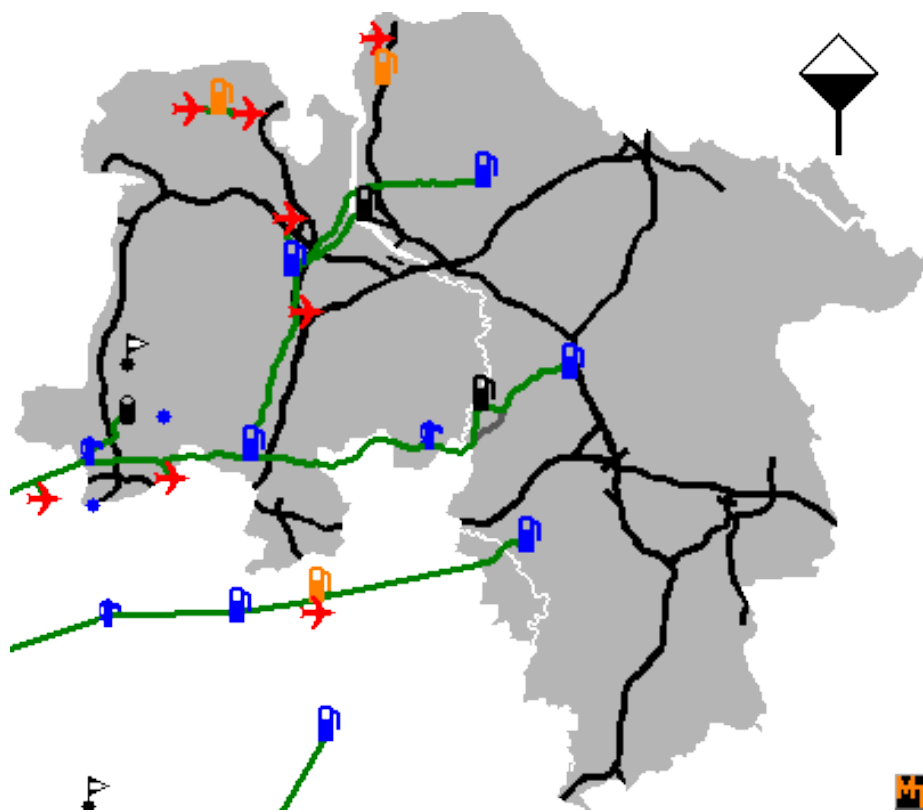
Logistieke eenheden hadden in die jaren twee operatieplannen: de opbouwoperatie en de logistieke ondersteuning van het zogenaamde legerkorpsdefensief.

Voor de opbouwoperatie was een logistieke inspanning van jewelste. Eind jaren '60 had de NAVO wel door dat voor een geslaagde (lees: tijdige) opbouwoperatie forse infrastructurele inspanningen en dus investeringen nodig waren.

Twee projecten springen daarbij in het oog: het *Central European Pipeline System* (CEPS) en de *Forward Storage Sites* (FSTS). Beide projecten hadden ten doel de afstand, waarover goederen moesten worden opgevoerd, te verkleinen waardoor de beschikbare transportcapaciteit toereikend zou zijn. Aan deze beide projecten besteed ik in dit artikel aandacht.

Het Central European Pipeline System (CEPS)

Vanaf midden jaren '50 hadden de Verenigde Staten al een pijpleidingnet aangelegd vanaf de Franse westkust (St Nazaire) in oostwaartse richting naar Metz. Frankrijk maakte in die tijd nog volwaardig deel uit van de NAVO en werd door de Amerikanen beschouwd als essentieel logistiek achtergebied. Dit netwerk werd later steeds meer in oostelijk richting uitgebreid waarbij ook ondergrondse pijpleidingen werden gelegd in België, Luxemburg, Nederland en West-Duitsland. Niet alleen de militaire vliegvelden werden zo bevoorrad.

Afbeelding 2 : Schematisch overzicht CEPS-depots in NORTHAG-gebied

De steeds meer oostwaarts gelegen CEPS-depots vervulden een essentiële rol in de opbouwoperatie en de logistieke ondersteuning van de verdediging tegen het Warschaupact. De beschikbaarheid van deze strategische capaciteit was een hele verbetering en maakte een einde aan de inzet van de zgn. tanklichters (binnenvaartschepen met brandstof) en beperkte ook de inzet van ketelwagens aanzienlijk. Tijdwinst en beperking van transportcapaciteit waren de grote positieve effecten. In de pre-CEPS-periode was de opvoer van brandstof een ware nachtmerrie voor het Nationaal Logistiek Commando. De beschikbaarheid van ketelwagens had de opvoer van bulkbrandstof weliswaar jarenlang 'vereenvoudigd', maar de opvoer van brandstof werd decennialang uitgevoerd

in kleinverpakking (jerrycans) waarvoor vele transportcompagnieën en vele gevorderde wielvoertuigen benodigd waren. Alleen 105 Transportbataljon al, dat ingedeeld was bij het Legerkorps Logistiek Commando (LLC), beschikte na mobilisatie over 5 lichte en 3 zware transportcompagnieën.

Het CEPS, met alleen al in West-Duitsland een totale lengte van 2500 kilometer, bestond trouwens niet alleen uit pijpleidingen. Op meerdere plaatsen bevonden zich ondergrondse opslagtanks. *Tanklager* Oldenburg en *tanklager* Bramsche lagen gunstig voor het Nederlandse legerkorps. De hierin opgeslagen voorraden droegen bij aan de NATO-eis om voor de eerste 30 dagen van een gewapend conflict voorraden in of in de directe omgeving van het operatiegebied beschikbaar te hebben.

Afbeelding 3: Een CEPS-depot

De vier (!) Nederlandse aanvullingsplaatsen klasse III (nu zou je zeggen cluster klasse III van het VC) werden voor wat betreft brandstof in bulk vanuit meerdere CEPS-depots bevoorrad met behulp van voertuigen van de transportbataljons die deel uitmaakten van het Legerkorps Logistiek Commando (LLC). De CEPS-depots in Breddorf en Hodenhagen lagen gunstig voor het Nederlandse legerkorps.

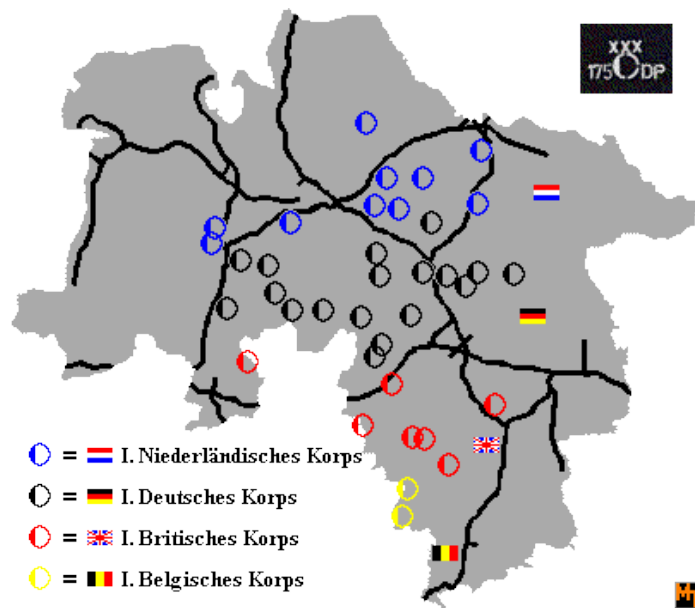
De Forward Storage Sites (FSTS)

Naast klasse III bulk had het legerkorps natuurlijk nog veel meer behoeften. Daarbij moet men vooral denken aan gevechtrantsoenen, olie en smeermiddelen, brandstof in jerrycans, munitie en niet te vergeten veldversterkingsmaterieel.

Vanaf 1 maart 1965 vestigt het Nationaal Logistiek Commando (locatie Deventer) een zogenaamd Commando Opleg Duitsland in Höltinghausen¹. Dit commando dat later 201 Verzorgingscommando gaat heten, krijgt in de loop der jaren de taak om in totaal 10 zgn. *forward storage sites* te beheren. 201 Verzorgingscommando bestond in vreedstijd slechts uit een beperkt aantal militairen en een flink aantal Duitse burger werkrachten.

---

¹ Vanaf 1995 is dit logistieke commando gevestigd in Dünsen.

Afbeelding 4: Schematisch overzicht FSTS depots in NORTHAG-gebied

In complexen als Dünsen, Sehlingen, Lübberstedt en Hellwege zijn decennialang aanzienlijke voorraden munitie opgeslagen die na afkondiging van GA (*general alert*) volgens een zeer zorgvuldig en regelmatig beproefd plan werden opgevoerd naar aanvullingsplaats 4 (130 Munavplcie), aanvullingsplaats 5 (139 Munavplcie), aanvullingsplaats 6 (129 Munavplcie) en aanvullingsplaats 7 (149 Munavplcie).

Binnen 98 uur na afkondiging van mobilisatietelegram R beschikte het legerkorps op die manier over 8 standaard dagvoorraden munitie hetgeen overeenkwam met ca. 3 gevechtsdagen. Elke aanvullingsplaats richtte daarmee in die korte tijd 3 identieke sectoren in die weer bestonden uit 3 secties: 1 voor artilleriemunitie (3 kilometer belegbare weglengte!), 1 voor overige gepelletiseerde munitie (4 kilometer belegbare weglengte!) en 1 voor overige munitie (2 kilometer belegbare weglengte!). De lezer kan zich hopelijk een beeld vormen van de enorme logistieke inspanning (menskracht, transportcapaciteit, administratieve capaciteit) die een dergelijke opbouwoperatie vergde.

Zo waren er ook complexen waar enorme hoeveelheden veldversterkingsmaterieel waren opgeslagen. De lezer moet beseffen dat het overgrote merendeel van de gevechtseenheden nog vocht vanuit zgn. toren- of zelfs rompedekte opstellingen. Bescherming was een van de hoofdtaken van de genie. Ook voor de uitvoering van een andere hoofdtaak: contra-mobiliteit (bedoeld om de opmars van de tegen tegenstander te vertragen dan wel in de gewenste richting te kanaliseren) waren grote hoeveelheden materieel (vooral veel explosieven) benodigd. Deze voorraden waren vooral in de meest oostelijk gelegen FSTS'n (Jesteburg en Töppingen) opgeslagen. In deze complexen lagen ook de brandstof- en munitievoorraden waarmee 41 Pantserbrigade, althans het deel dat de strijd had overleefd, de herbevoorrading na het optreden als beveiligende strijdmacht kon uitvoeren.

Höltinghausen en Dünsen waren de FSTS'en waar enorme hoeveelheden brandstoffen in jerrycans en olie en smeermiddelen waren opgeslagen. De klasse III pelotons van de twee in de zeventiger en tachtiger jaren bestaande gemengde aanvullingsplaatscompagniën en de 'buffels' van de werktroepencompagnie hebben op deze twee complexen in het grijze verleden wekenlang bulkbrandstoffen overgeslagen in jerrycans. Na vulling werden de jerrycans dan voorzien van een rood (benzine) of geel (diesel) plaatje en verzegeld om daarna als oorlogsvoorraad te worden opgeslagen in een van de vele loodsen. Tijdens grote oefeningen werd namelijk flink 'gesnoept' van de hier opgeslagen oorlogsvoorraden.

Afbeelding 5: Een van de vele opslagloodsen in Höltinghausen

Daarbij moet de lezer niet vergeten dat de bevoorrading van eenheden ook toen al sterk afhankelijk was van voldoende en adequate transportcapaciteit. En dan moet men zich realiseren dat alle eenheden van bataljonsgrootte en logistiek zelfstandige compagnieën in die tijd ook nog eens de beschikking hebben over eigen bevoorradingspelotons resp. logistieke pelotons met bijbehorende transportmiddelen. Ook toen al, of misschien wel juist toen, was “zonder transport staat alles stil” een bekende en terechte leus. Met de wijsheid van nu zou je kunnen zeggen dat het kadermilitieleger een uitermate adaptieve krijgsmacht *avant la lettre* was. De krijgsmacht kon gebruik maken van een bijna onuitputtelijke voorraad jonge mannen. Werving had toen een andere lading.

Slotwoord

Het komt, als je kijkt naar de jaren '60, '70 en '80 van de vorige eeuw, een beetje vreemd over om aan de aanwezigheid van een infanteriecompagnie in Litouwen de term *forward presence* en zeker het bijvoeglijk naamwoord *enhanced* te koppelen.

Voor de jonge generatie lezers verklaart dit korte artikel mogelijk het ‘overspannen’ gebruik van de *altmodische* term ‘vroeger’ door de oudste generatie lezers.

Deze laatste groep was ooit 24/7 *forward present*.